

Красильникова Е. О.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Науковий керівник – Гелетка М. Л., канд. філол. наук,

доцент кафедри прикладної лінгвістики

**НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПЕРЕКЛАД
ЯК МОВОЗНАВЧА ДИСЦИПЛІНА**

При перекладі науково-технічної літератури потрібно зауважити, що хоч мова науково-технічних текстів є частиною загальнонаціональної мови і

використовує її граматичну будову та лексику, але вона має певний стиль, який відповідає меті та завданням змісту наукової літератури, а також деяким особливостям галузей термінології та граматики. Перекладаючи науково-технічну літературу необхідно мати знання нової термінології та вміти точно передавати її рідною мовою, що є однією з головних труднощів під час перекладу. В основі такого виду перекладу лежить формально-логічний стиль, що характеризується точністю, не емоційністю та безособовістю.

Як зазначає В. Карабан, «поділ складних випадків перекладу на лексичні явища – досить умовний, адже в кожній мові граматичне тісно пов'язане з лексичним і спосіб передачі в перекладі граматичних форм і конструкцій нерідко залежить від їх лексичного наповнення» [1, с. 15]. Це означає, що одне й те саме граматичне явище може перекладатися різними способами, залежно від конкретного вираження.

Аналізуючи роботи науковців, ми змогли виділити основні вимоги, яким повинен відповідати переклад:

1. Точне передання тексту оригіналу. Важливо вміти правильно використовувати способи перекладу, щоб вдало передати основну думку тексту.

2. Чітке вираження думки, використовуючи при стислі та лаконічні форми, які характерні стилю української науково-технічної літератури. Перекладаючи таку літературу не варто переносити на мову перекладу специфічні особливості мови оригіналу. Краще вміло адаптувати їх під реалії мови перекладу.

3. Переклад оригінального тексту повинен повністю відповідати загальноприйнятим нормам мови перекладу. Необхідно також враховувати, що граматичні та синтаксичні конструкції мови оригіналу та мови перекладу можуть різнитися між собою. Крім того, треба пам'ятати про те, про особливості смислової насиченості мови оригіналу та мови перекладу.

У разі відсутності словникового перекладного відповідника для досягнення еквівалентного перекладу лексичних одиниць текстів (термінів, неологізмів) застосовуються такі способи перекладу: транскодування, калькування, контекстуальна заміна та описовий переклад.

Транскодування – це такий спосіб перекладу, коли звукова та/або графічна форма слова вихідної мови передається засобами абетки мови [1, с. 282]. Виділяють чотири види транскодування: 1) транскрибування (літерами мови перекладу передається звукова форма слова мови оригіналу, наприклад, *terrorism* – *тероризм*); 2) транслітерування (мова оригіналу передається по літерах – *віцепрезидент*); 3) змішане транскодування (застосування транскрибування із елементами транслітерування, наприклад, *arrest* – *арешт*);

4) адаптивне транскодування (форма слова мови оригіналу адаптується до фонетичної та/або граматичної структури мови перекладу, наприклад, *declaration* – *декларація*).

При перекладі складних лексичних одиниць частіше використовується калькування: *automatic processing* – *автоматична обробка*. Слід звернути увагу, що калькування застосовується тільки тоді, коли перекладний відповідник не порушує норми вживання і сполучуваності слів мови оригіналу. Наприклад, *restoration of custody* – *відновлення опіки*.

Досить широко при перекладі використовують контекстуальні заміни – лексичні перекладацькі трансформації. Внаслідок цього перекладним відповідником виступає слово або словосполучення, що не є словниковим відповідником і було підібрано із врахуванням контекстуального значення слова, наприклад: *transmit* – *перепроводжувати*. Однозначних правил створення контекстуальних заміни не існує, оскільки переклад слів у таких випадках залежить від контексту їх вживання.

Описовий переклад також часто використовується при перекладі лексичних одиниць науково-технічних текстів. Цей спосіб перекладу зазвичай застосовують до нових лексичних елементів мови оригіналу, коли слово, словосполучення, термін чи фразеологізм замінюється в мові перекладу словосполученням або більшим за кількістю компонентів словосполученням, яке адекватно передає зміст цього слова або словосполучення: *to prosecute* – *притягти до кримінальної відповідальності*.

Отже, мова науково-технічних текстів має певний стиль, який відповідає меті та завданням змісту наукової літератури та має певні особливості перекладу.

Література:

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.